

AZ ÉLELMISZERBIZTONSÁG FEJLŐDÉSE AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Lapunk jelen száma több írásban is foglalkozik az élelmiszerbiztonság kérdésével, amelynek az ad különös nyomatékot, hogy jogos reményeink alapján két éven belül hazánk is tagja lesz az Uniónak, tehát annak jogszabályaihoz nekünk is alkalmazkodnunk kell, pontosabban át kell vennünk azokat. Somogyi Árpád (az MTA külső tagja, az Európai Bizottság Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Főigazgatósága igazgatója) előadásaiból készült az alábbi összeállítás, amelyből kiviláglik, hogy ennek a kérdésnek a megoldása az elmúlt 5 évben az Uniónak is egyik legfontosabb feladata volt. Néhány változtatás, főként a szervezeti felépítés tekintetében, történt még ebben az évben is, illetve azok folyamatban vannak. Ezekről az újabb változásokról lapunk további számaiban igyekszünk majd beszámolni.

Az élelmiszerek biztonsága az emberiség történetében mindig nagy szerepet játszott. A bizalmatlan uralkodóknak csak az udvarukban alkalmazott "éték-kóstolók" által elfogyasztott, és ártalmatlannak bizonyult élelmet tálalhatták fel.

Egy közelmúltban lefolytatott közvéleménykutatás alapján az EU polgárai mintegy kétharmadának (68%) aggodalmi vannak az élelmiszerek biztonsága felől. Ez azonban az emberek szubjektív véleménye, amelynek többnyire nincs objektív alapja. Az emberek aggodalmát nagyban növelte a média szinte állandó szenzáció-hajhászása a témában.

Voltak azonban konkrét esetek, helyesebben esemény-sorozatok, így 1997-ben a "kergemarhákór" (BSE), majd a takarmányok dioxin-szennyezettsége, amelyek az EU-t sürgős lépésekre kényszerítették. Az Európai Parlament (EP) felszólítása alapján az Európai Bizottság (EB) fontos határozatot hozott az élelmiszerek biztonsága, a fogyasztók

egészségvédelme területén. Az EB akkori elnökének, Jacques Santernek 1997. február 18-i beszéde az EP előtt, amelyet így kezdett: "Elérkezett az egészséges Európa megteremtésének pillanata", nagy jelentőségű volt, mert ekkor jelentette be a fogyasztóvédelemért felelős főigaz-

Az EB 1997-es közleményének néhány fontos pontja:

- A törvényhozás, illetve a tudományos tanácsadás hatásköre szervezetenként egymástól elkülönült (e szakterületet átfogó Tudományos Bizottság jött létre, amelyhez pályázatok nyújthatók be).
- Szétvált az ellenőrzés a törvényhozástól, a DG XXIV keretén belül egy új igazgatóság, a Food and Veterinary Office (FVO) létesült Dublinban, mintegy 100 ellenőrrel, akik mind az EU tagállamaiban, mind pedig az EU-ba importáló államokban – köztük Magyarországon is – vizsgálják az élelmiszerellenőrzés színvonalát, hatékonyságát és megbízhatóságát.
- Ugyancsak új osztály a DG XXIV keretén belül az "Evaluation of Health Risks" elnevezésű, az egészségi kockázatok nagyságának felbecsülésére szolgáló csapat, amely kimondottan az azonnali döntések meghozatalára hivatott.

gatóóság (Directorate General XXIV) hatáskörének és létszámának bővítési szándékát. Két hónappal később már megjelent az un. **Zöld Füzet** (Green Paper), amely 176 cikkelyben tartalmazza az EU élelmiszertörvényének általános irányelveit.

Itt kell röviden szólni arról, hogy az Európai Unió országai között az un.

Római Szerződés már 1993. január 1-től szabályozta az élelmiszerek forgalmát. Ettől a időponttól kezdve az az élelmiszer, amely egy tagállamon belül legálisan forgalomban volt, korlátozás nélkül a többi tagállam piacán is forgalomba hozhatóvá vált. Ez a - belső határok nélküli -

szabad áruforgalom magas igényeket állít az élelmiszerbiztonságért felelős hatóságokkal szemben.

A megnövekedett felelősséget, és ennek megfelelően a kiszélesedett hatáskört rögzítette az ugyancsak 1997-ben aláírt **Amszterdami Szerződés**. A Szerződés a fogyasztók magas szintű egészségvédelme, biztonsága és gazdasági érdekeinek szem előtt

tartása tekintetében nagy felelősséget rótt az EU valamennyi intézményére, és így az egyes tagállamok intézményeire is.

Az EU élelmiszertörvénye mintegy négy évtized alatt formálódott ki. A kérdés összetettségét jelzi, hogy a törvény az élelmiszerhigiéna területén 13 termékspecifikus direktívában

A Fehér Könyvből

a következő lényeges intézkedések emelhetők ki:

- Az Európai Élelmiszer Hivatal (EÉH) létrehozása.
- Az élelmiszerbiztonsági szabályozás továbbfejlesztése, gyökeres modernizálása.
- A tagállamok bevonásával új, egységes jogszabályi, ellenőrzési keretprogram elkészítése.
- Aktív párbeszéd megteremtése, illetve bővítése a fogyasztókkal, az információs rendszer gyökeres átszervezése révén.
- Az EU-nak, mint a világ legnagyobb élelmiszer-exportőrének és -importőrének élelmiszerbiztonsági politikáját, nemzetközi jelentősége miatt kellően hangsúlyozni szükséges.
- Az ellenőrzendő termékek sorába beke-
rültek a takarmányok is. Joggal, hiszen a BSE és a tömeges dioxin-szennyezettség is takarmányeredetű volt.

tartalmaz különféle követelményeket, emellett egy horizontális higiéniai előírást, amely az összes termékre kiterjed.

A már említett Zöld Füzet széleskörű terjesztése nyomán mintegy 150 vélemény érkezett az EB-hez, melynek egy része hasznos tanácsnak bizonyult.

Az 1999. év végén hivatalba lépett új EB, Romano Prodi vezetésével, 2000 januárjában új, korszerű élelmiszerbiztonsági szakkiadványt, az ún. **Fehér Könyv**-et bocsátotta ki. Ez a könyv átfogó, gyökeresen új programot tartalmaz, amellyel az EB az élelmiszer-ellenőrzés területén az elérhető legmagasabb szintű egészségvédelmet szándékozik biztosítani az európai fogyasztók számára.

Ma az EB egészségért és fogyasztásért felelős főigazgatóságának – mely 2000-ben jelentősen bővült – az **egész élelmiszerláncra kiterjedően**, a nyersanyag-termeléstől az élelmiszer-kereskedelemig (from farm to table) átfogó szabályozási funkciója van.

A Fehér Könyv megjelenését négyhónapos konzultációs időszak követte. Ezalatt számos hasznos véleményt, javaslatot kaptunk elsősorban az EP-től és a Tanácstól, de különbö-

ző kormányzati és polgári testületektől, valamint az EU-tagállamok és más országok polgáraitól is. A Fehér Könyvet egészében mindenütt kedvezően fogadták.

A konzultációs időszak leteltével, 2000. november 8-ára elkészült a **bi-zottsági (EB) javaslat**, amely 67 oldalas angol nyelvű változatában tárgyalja az élelmiszer-törvény általános irányelveit és követelményeit, az EÉH létrehozásáról szóló határozatot, továbbá az élelmiszerbiztonság megteremtéséhez és fenntartásához szükséges eljárások leírását.

A javaslat egyik legfontosabb eleme az EÉH alapítása, amely a többi EU-szervezettől jogilag független intézmény lesz.

Fenti feladatok teljesítéséhez az EÉH működésének első 3 évében 250 fős személyzet, a szükséges anyagi eszközök biztosításához pedig évi 40 millió euró áll majd rendelkezésre. Az EB javaslatból 2001 végére jogszabály lett és az EÉH 2002 végéig megkezdte működését.

Az EÉH legfontosabb feladatai a következők:

- Független **tudományos** állásfoglalás és tanácsadás.
- Az élelmiszerügyi politika és jogalkotás **tudományos** megalapozása és indoklása.
 - Adatgyűjtés és -analízis a hatáskörébe tartozó területen.
- A váratlanul fellépő kockázatok gyors felismerése és a kellő intézkedések megtétele.
 - Szükséghelyzetben az EB támogatásának kérése.
- A nyilvánosság támogatása.

SOMOGYI ÁRPÁD

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIAÁN
AZ ELMÚLT 4 ÉVBEN TARTOTT ELŐADÁSAI ALAPJÁN
ÖSSZEÁLLÍTOTTA PAPP MIKLÓS